

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yleisistä kielitutkinnoista annettua lakia.

Lakiin lisättäisiin säännökset järjestyksen rikkomisen ja vilpillisen menettelyn seuraamuksista. Jos tutkinnon suorittaja rikkoisi järjestystä tutkintotilaisuudessa, eikä tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta huolimatta lopettaisi menettelyä, hänen tutkintosuorituksensa katsottaisiin hylätyksi. Jos hän syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn, siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen tutkintotilaisuudessa, hänen tutkintosuorituksensa katsottaisiin hylätyksi ja lisäksi hän menettäisi oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi tutkintopäivästä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa, tutkinnon järjestäjiä ja arvioijia koskevia säännöksiä tekemällä enimmäkseen teknisluonteisia tarkistuksia ja siirtämällä nykyisin asetuksessa säädettyjä asioita lain tasolle. Samalla täsmennettäisiin ja päivitetäisiin säännöksiä tutkintomaksusta ja muutoksenhausta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Yleiset kielitutkinnot ja niiden suorittaminen	3
2.2 Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta	6
2.3 Yleisten kielitutkintojen järjestäminen	7
2.4 Tutkintosuoritusten arviointi.....	7
2.5 Yleisten kielitutkintojen rakenne	8
2.6 Yleisten kielitutkintojen rooli Suomen kansalaisuutta haettaessa.....	8
2.7 Tutkintojärjestelmän toimiminen käytännössä.....	9
3 Tavoitteet.....	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	9
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	10
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	10
4.2.2 Viranomaisvaikutukset.....	11
4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	11
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	12
6 Lausuntopalaute.....	12
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	15
8 Lakia alemman asteinen sääntely	21
9 Voimaantulo	21
10 Toimeenpano ja seuranta	22
11 Suhde muihin esityksiin.....	22
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	22
LAKIEHDOTUS	27
Laki yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta.....	27
LIITTEET	31
RINNAKKAISTEKSTI.....	31
Laki yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta.....	31
ASETUSLUONNOS	36
Valtioneuvoston asetus yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.....	36

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Yleisistä kielitutkinnoista annettua lakia (964/2004) on tarpeen päivittää, jotta se vastaisi tutkintojen järjestämisessä ilmeneviin käytännön haasteisiin. Tutkintojärjestelmässä toimivien tahojen kannalta tutkinnon suorittajien vilpilliset menettelyt ja järjestyksen rikkomiset ovat olleet hankalia, koska voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä, miten näissä tilanteissa menetellään. Myös tutkinnon suorittajan näkökulmasta on ongelmallista, ettei voimassa olevassa lainsäädännössä ole säännöksiä siitä, mitä vilpillisestä menettelystä seuraa. Lisäksi vilppiepäilyt aiheuttavat paljon lisätyötä tutkintojärjestelmän toimijoille. Tämän vuoksi lainsäädäntöä on tarpeen täydentää vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksilla.

Samalla päivitetään lain säännöksiä yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnasta, tutkinnon järjestäjistä ja arvioijista. Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan asettamisesta ja kokoonpanosta säädetään nykyisin sekä laissa että sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa yleisistä kielitutkinnoista (1163/2004). Näiltä osin lakia on tarpeen tarkentaa ja selkeyttää sekä vähentää sen ja asetuksen päällekkäisyyttä.

Lisäksi päivitetään muun muassa lain säännöksiä tutkintomaksuista ja muutoksenhausta.

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa.

Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella 20.5.2022—1.7.2022. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä, ja lisäksi muillakin Lausuntopalvelu.fi-palvelua käyttävillä on ollut mahdollisuus lausua luonnoksesta. Lausuntotiivistelmä ja lausunnot ovat luettavissa esityksen hankesivuilla.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM052:00/2021>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleiset kielitutkinnot ja niiden suorittaminen

Yleisillä kielitutkinnoilla tarkoitetaan kielitaidon hankkimistavasta riippumatonta toiminnallisen kielitaidon osoittamiseksi järjestettyä tutkintoa. Yleisestä kielitutkinnosta saatua todistusta voidaan hyödyntää esimerkiksi työ- tai opiskelupaikan hakemisessa, Suomen kansalaisuuden hakemisessa tai kielitaidon tason osoittamisessa työnantajalle.

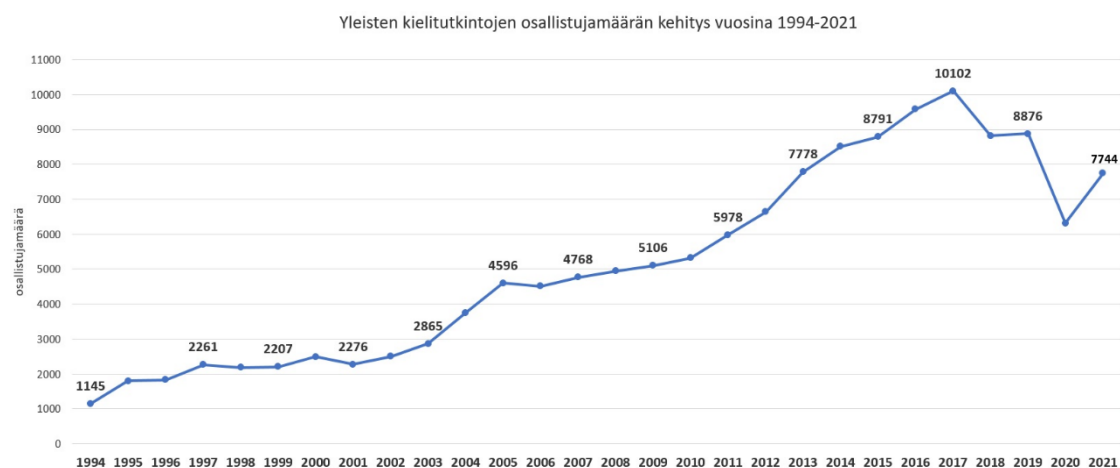
Yleisissä kielitutkinnoissa mitataan kielen osaamista sellaisissa käytännön tilanteissa, joissa joudutaan puhumaan, kuuntelemaan, kirjoittamaan tai lukemaan tutkintokieltä. Tutkinnot on tarkoitettu aikuisille ja niihin voi osallistua kuka tahansa riippumatta siitä, miten ja missä hän on kielitaitonsa hankkinut. Yleisiä kielitutkintoja järjestetään perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Yleisistä kielitutkinnoista säädetään yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa ja yleisistä kielitutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittämisestä ja valvonnasta vastaa yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Opetushallitus. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa. Opetushallitus on sopinut Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen kanssa

muun muassa yleisissä kielitutkinnoissa käytettävien testien laatimisesta ja tutkintosuoritusten arvioinnin koordinoinnista. Opetushallitus päättää lain 6 §:n 2 momentin mukaan yleisten kielitutkintojen perusteista, tutkintokielistä sekä tutkinnoissa käytettävistä testeistä.

Yleisiä kielitutkintoja järjestetään yhdeksässä kielessä: englanti, suomi, ruotsi, venäjä, saksa, ranska, espanja, italia ja pohjoissaame. Kielitutkintoja järjestetään tällä hetkellä 1–6 kertaa vuodessa tutkintokielestä ja -tasosta riippuen. Tutkintoja suoritetaan vuosittain noin 9 000 kappaletta. Eniten suoritetaan suomen kielen keskitason tutkintoja, joiden suorittajien määrä on kasvanut suuresti kesällä 2003 voimaan tulleen kansalaisuuslain (359/2003) myötä. Kyseisen lain 13 §:ssä säädetään kansalaistamisen yleisistä edellytyksistä. Säännöksen mukaan Suomen kansalaisuuden myöntäminen ulkomaalaiselle edellyttää muun muassa, että hänellä on suomen tai ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito tai näiden sijasta vastaavan tasoinen suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito (*kielitaitoedellytys*, kansalaisuuslain 13 § 1 mom. 6 kohta). Saman lain 17 §:n mukaan kielitaitoedellytyksen täyttäminen voidaan osoittaa muun muassa suorittamalla yleinen kielitutkinto taitotasolla kolme (keskitaso).

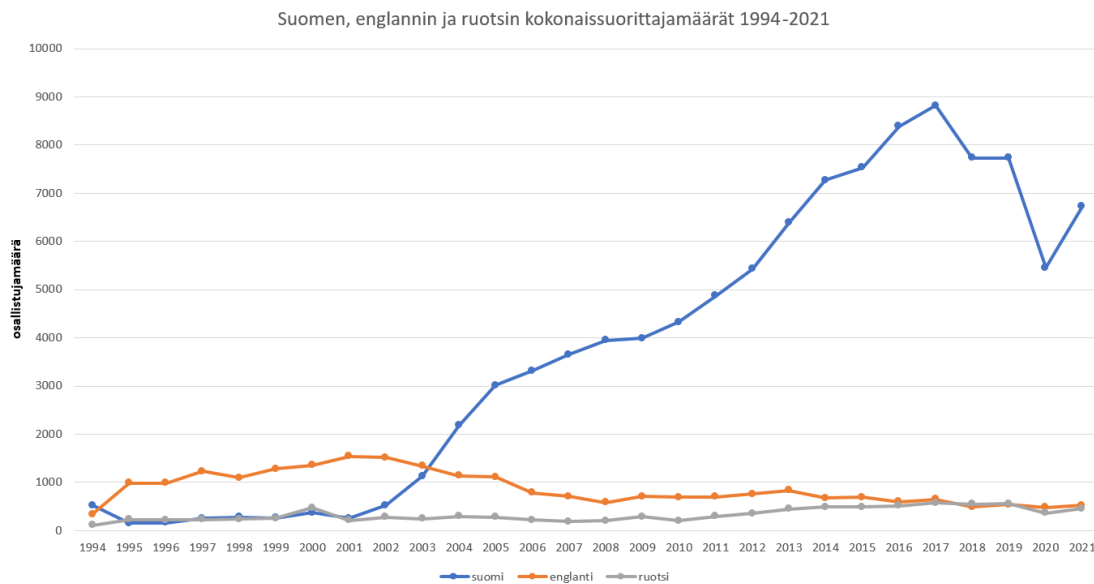
Vuoteen 2017 asti yleisten kielitutkintojen suorittajamäärät kasvoivat tasaisesti (kuvio 1). Huippuvuosien 2016 ja 2017 jälkeen osallistujamäärät näyttivät vakiintuvan vuoden 2015 tasolle, mutta vuonna 2020 ja 2021 koronapandemian tuomat rajoitukset vaikeuttivat tutkintojen järjestämistä ja suorittajamäärät jäivät selkeästi vähäisemmiksi aikaisimpiin vuosiin verrattuna.

Kuvio 1.

Suomen kielen keskitason tutkinnon suorittaminen on suosittu tapa osoittaa Suomen kansalaisuuden hakemiseen edellytettävä kielitaito.

Suomen kielen jälkeen seuraavaksi suoritetuin tutkintokieli on englanti, mutta ruotsin kielen suorittajamäärät lähestyvät englannin kielen suorittajamääriä vuositasolla tarkasteltaessa. Ruotsin kielen tutkintojen kasvava suorittajamäärä kertoo siitä, että osa etenkin ruotsinkielisillä alueilla asuvista maahanmuuttajista suorittaa ruotsin kielen tutkinnon kansalaisuuden hakemista varten (kuvio 2).

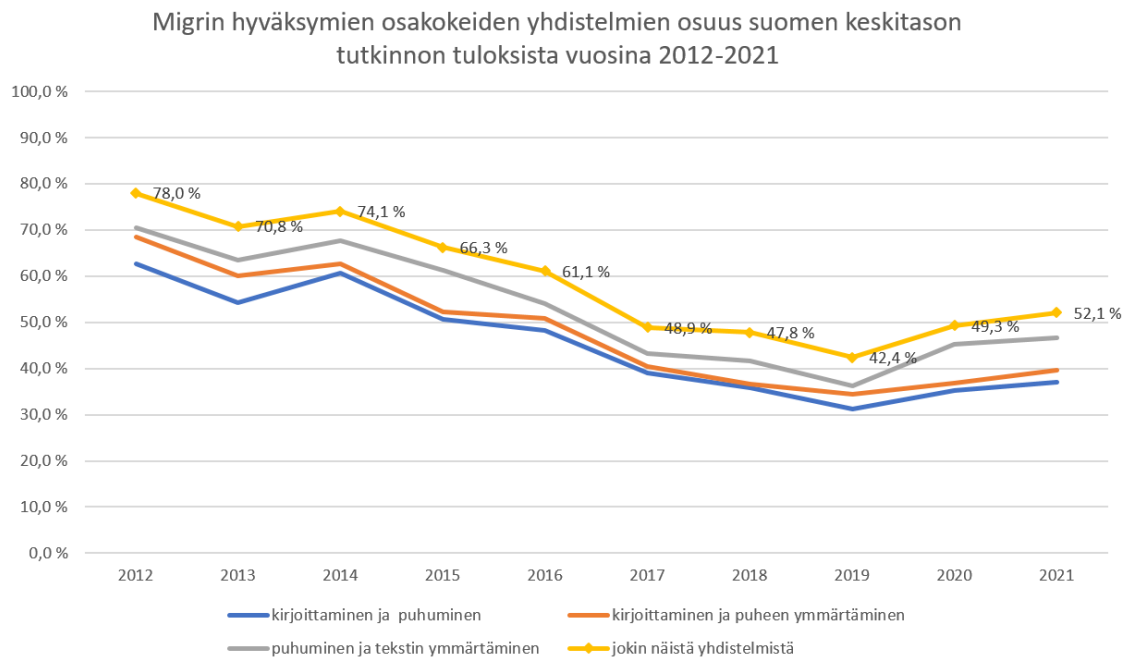

Kuvio 2.

Yleisten kielitutkintojen suomen kielen keskitason suorittajien tutkintotuloksissa on tapahtunut merkittävä muutos viimeisten vuosien aikana. Suomen kielen keskitason tutkintoon osallistuvista entistä pienempi osa pystyy osoittamaan kansalaisuuden hakemisen edellyttämän kielitaidon (kuviot 3). Kansalaisuuslain 17 §:n yksityiskohtaisista perusteluista (HE 80/2010 vp, s. 32) ilmenee, että kansalaisuuden saamiseen riittää, kun henkilö on suorittanut jonkin seuraavista osakokeiden yhdistelmästä vähintään taitotasolla kolme:

- 1) puhuminen ja kirjoittaminen,
- 2) puheen ymmärtäminen ja kirjoittaminen tai
- 3) tekstin ymmärtäminen ja puhuminen.

Vuonna 2012 lähes 80 prosenttia kansalaisuutta hakevista saavutti Maahanmuuttoviraston (Migri) asettaman vaatimuksen kansalaisuudelle asetetusta kielitaidosta. Vuonna 2020 suomen kielen keskitason tutkintoon osallistuvista kansalaisuuden hakijoista vain noin 49 prosenttia pystyi osoittamaan kansalaisuuden hakemiseen edellytettävän kielitaidon. Osallistujilta kerättävistä taustatiedoista ilmenee, että useat tutkinnon suorittajat osallistuvat liian aikaisin kielitutkintoon, jolloin kielitaito ei vielä ole keskitason tutkintovaatimusten mukainen.

Kuvio 3.

2.2 Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Opetushallituksen yhteydessä toimii yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka Opetushallitus asettaa viideksi vuodeksi kerrallaan. Tutkintotoimikunnan tehtävänä on hyväksyä tutkintosuoritusten tarkistusarvioinnit, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja tärkeitä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi.

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnassa on yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan enintään yhdeksän Opetushallituksen nimeämää jäsentä. Jäsenten tulee edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testauksen ja työelämässä tarvittavan kielitaidon asiantuntemusta. Opetushallitus määrää jäsenten keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tutkintotoimikunnan toimikaudeksi. Tutkintotoimikunnan sihteerin ja toimistotehtävät hoidetaan Opetushallituksessa virkatyönä. Opetushallitus päättää yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan tutkintotoimikunnan jäsenten palkkioista.

Tutkintotoimikunnan jäsenet toimivat yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:n 4 momentin mukaan virkavastuulla. Jäsenen esteellisyyden sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädetään.

Tutkintotoimikunta voi yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 3 momentin mukaan asettaa jaostoja tarkistusarviointeja koskevien päätösten valmistelua tai muita tehtäviä varten. Jaostoon nimetään puheenjohtaja ja enintään neljä muuta jäsentä. Jaoston jäsenet voivat olla tutkintotoimikuntaan kuulumattomia.

2.3 Yleisten kielitutkintojen järjestäminen

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten kanssa ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän sekä tarvittaessa muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

Sopimuksia tehtäessä on lain 4 §:n 2 momentin mukaan otettava huomioon, että tutkintotilaisuuksia on tarjolla alueellisesti riittävä määrä. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että järjestäjän käytettävissä on tutkintojen järjestämisen edellyttämä henkilöstö, tilat ja laitteet. Sopimus voidaan purkaa, jos tutkinnon järjestäjä laiminlyö sopimuksen mukaisia tehtäviään.

Tutkinnon järjestämistä koskevasta sopimuksesta tulee yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n mukaan käydä ilmi ainakin seuraavat asiat: 1) kielet, joissa tutkintoja järjestetään; 2) tutkintotasot, joilla tutkintoja järjestetään; 3) tutkintojen järjestämipaikkakunnat; 4) tutkintojen järjestämiseen liittyvä yhteistyö muiden järjestäjien kanssa; 5) aika, jonka kuluessa tutkintosuoritukset on toimitettava arviointiin sekä 6) tutkintoihin liittyvän tiedotuksen ja neuvonnan järjestäminen.

Yleisten kielitutkintojen järjestäjän tehtävät ovat rajoittuneet pääasiassa tutkintotilaisuuksien käytännön organisointiin. Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti, tiedottaa tutkinnoista niin, että tutkintoihin osallistuminen on tasapuolisesti mahdollista kaikille kansalaisryhmille, toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi sekä toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsema tieto tutkintojen järjestämisestä.

Yleisten kielitutkintojen järjestäjä perii tutkintoon osallistuvilta yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 11 §:n mukaan tutkintomaksun. Tutkintomaksujen määräytymisen pohjana käytetään tutkintotilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään opetusministeriön asetuksella noudattaen mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään. Tutkinnoista perittävä kiinteä maksu on yleisistä kielitutkinnoista perittävistä maksuista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (1002/2020, muut. 478/2022) 1 §:n mukaan perustason tutkinnosta 120 euroa, keskitason tutkinnosta 140 euroa ja ylimmän tason tutkinnosta 180 euroa. Nykyinen maksuasetus on voimassa 31.12.2022 asti. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistele parhaillaan uuden maksuasetuksen antamista.

Nykyisessä laissa ei ole säännöksiä tutkintomaksun palauttamisesta, mikä on aiheuttanut käytännössä epäselvyyksiä.

2.4 Tutkintosuoritusten arviointi

Yleisissä kielitutkinnoissa kielitaitoa arvioidaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan kuusiportaisella taitotasoasteikolla. Yleisten kielitutkintojen tutkintosuorituksen arvioi arvioija. Arvioijana voi toimia henkilö, jolla on valtioneuvoston asetuksella sää-

detty kelpoisuus ja joka on hakemuksesta merkitty Opetushallituksen ylläpitämään arvioijarekisteriin. Yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 1 momentin mukaan tutkintosuoritusten arvioijilta edellytetään soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa ja asianomaisen kielen aineenhallintaa sekä osallistumista Opetushallituksen hyväksymään arvioijakoulutukseen. Arvioijat toimivat virkavastuulla.

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 9 §:n mukaan tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää osakoekohtaisen taitotasoarvion osallistujan suorituksesta kyseisellä tutkintokerralla.

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan saa hakea muutosta valittamalla. Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymätön voi kuitenkin vaatia tutkintotoimikunnalta kirjallista tarkistusarviointia 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tarkistusarvioinnista peritään maksu, jonka määrästä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa Opetushallituksen ja sen erillisyksiköiden suoritteiden maksullisuudesta (1371/2021). Asetuksen 2 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu osakoekohtainen 50 euron tarkistusmaksu palautetaan, jos vaatimus hyväksytään.

2.5 Yleisten kielitutkintojen rakenne

Yleisiä kielitutkintoja järjestetään perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Testeissä arvioidaan ainoastaan sitä, vastaako tutkinnon suorittajan suoritus kyseisen tason arviointikriteereitä.

Yleisissä kielitutkinnoissa on neljä osakoetta: puhuminen, kirjoittaminen, tekstin ymmärtäminen ja puheen ymmärtäminen.

2.6 Yleisten kielitutkintojen rooli Suomen kansalaisuutta haattaessa

Kansalaisuuslain 13 §:ssä säädetään kansalaistamisen yleisistä edellytyksistä. Säännöksen mukaan Suomen kansalaisuuden myöntäminen ulkomaalaiselle edellyttää muun muassa, että hänellä on hakemusta ratkaistaessa suomen tai ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito tai näiden sijasta vastaavan tasoinen suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito (kansalaisuuslain 13 § 1 mom. 6 kohta).

Kansalaisuuslain 17 §:n 1 ja 2 kohtien mukaan kielitaitoedellytyksen täyttäminen voidaan osoittaa suorittamalla yleinen kielitutkinto taitotasolla kolme tai valtionhallinnon kielitutkinnon tyydyttävän taidon suullinen ja kirjallinen tutkinto. Lain 17 §:n 3—8 kohtien mukaan suomen kansalaisuuden hakemiseen vaadittava kielitaito voidaan osoittaa myös opintojen kautta suorittamalla: 3) perusopetuksen oppimäärä suomi tai ruotsi äidinkielenä tai toisena kielenä; 4) lukion oppimäärä suomi tai ruotsi äidinkielenä tai toisena kielenä; 5) suomen- tai ruotsinkielinen ylioppilastutkinto, johon sisältyy hyväksytyt arvosana suomesta tai ruotsista äidinkielenä tai toisena kielenä; 6) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammatillinen perustutkinto; 7) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto; taikka 8) yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 6 §:n 1 momentin 1 kohdan tai ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (352/2003) 8 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset suomen tai ruotsin kielen opinnot tai kypsyysnäyte suomen tai ruotsin kielellä.

Yleinen kielitutkinto on kuitenkin käytännössä tavallisin tapa osoittaa kielitaito kansalaisuutta haettaessa.

2.7 Tutkintojärjestelmän toimiminen käytännössä

Yleisten kielitutkintojen tutkintojärjestelmä on kansainvälisesti katsoen ainutlaatuinen ja sitä arvostetaan. Tutkintojärjestelmä on toiminut pääasiallisesti hyvin.

Yleisten kielitutkintojen suorittajamäärät erityisesti suomen kielen keskitason tutkinnossa ovat kasvaneet tasaisesti vuodesta 2003 lähtien. Lisäksi suorittajien kielen osaamistasossa on edellä kuvattua laskua.

Yleisten kielitutkintojen järjestelmässä on vuosien varrella esiintynyt vilpillistä menettelyä tutkintotilaisuuksissa. Vilppitapaukset koskevat usein suomen kielen keskitason tutkinnon suorituksia. Vaikka vilppitapauksia ei ole lukumäärällisesti paljon, ne työllistävät järjestelmän toimijoita suuresti. Vilppitapauksia on tilastoitu kymmenen vuoden aikana seuraavasti:

Vuosi	Suomi Keski- taso	Ruotsi Keski- taso	Yhteensä
2011	7		7
2012	10		10
2013	16		16
2014	32		32
2015	29		29
2016	37		37
2017	62		62
2018	28	1	29
2019	24		24
2020	16		16
2021	13		13
Yhteensä	274	1	275

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on parantaa yleisten kielitutkintojen tutkintojärjestelmän toimivuutta ja yhdenmukaistaa tutkinnon järjestäjien menettelytapoja. Lisäksi tavoitteena on turvata tutkinnon suorittajien yhdenvertainen kohtelu vilpillistä menettelyä tai järjestyksen rikkomista koskevissa tilanteissa sekä huolehtia heidän oikeusturvastaan. Tavoitteena on myös selkeyttää yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa koskevia säännöksiä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että yleisistä kielitutkinnoista annettuun lakiin lisättäisiin säännökset järjestyksen rikkomisen ja vilpillisen menettelyn seuraamuksista. Tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus katsottaisiin hylätyksi, jos hän rikkoisi järjestystä tutkintotilaisuudessa, eikä tutkin-

totilaisuuden valvojan kehotuksesta huolimatta lopettaisi menettelyä. Jos hän syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn, siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen tutkintotilaisuudessa, hänen tutkintosuorituksensa hylättäisiin ja hän menettäisi oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi tutkintopäivästä. Asiasta tekisi päätöksen Opetushallitus kuultuaan tutkinnon järjestäjää, suorittajaa ja mahdollisesti muita asian selvittämiseen liittyviä tahoja. Päätöksestä olisi valitusoikeus. Päätös pantaisiin täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen kieltäisi täytäntöönpanoa.

Esityksessä ehdotetaan myös täsmennettäväksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa ja sen tehtäviä, tutkinnon järjestäjien tehtäviä ja arvioijia koskevia säännöksiä. Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa koskeviin säännöksiin tehtäisiin teknisiä tarkennuksia ja nostettaisiin joitakin nykyisin asetuksessa säädetystä asioista lain tasolla säädettäväksi.

Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi muutoksia, täsmennyksiä tai päivityksiä muun muassa tutkintomaksua ja muutoksenhakua koskeviin säännöksiin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan vilppitapausten säättämisen vuoksi olevan lievästi kustannuksia vähentäviä taloudellisia vaikutuksia. Viimeisen kymmenen vuoden aikana vilppitapausten on ollut yhteensä 275. Vilppitapausten määrä on lisääntynyt vuoden 2011 jälkeen, vaikka siinä onkin ollut vuosittaista vaihtelua. Enimmillään vilppitapausten määrä oli vuonna 2017, jolloin niitä oli 62. Yleisten kielitutkintojen osallistujamäärä ja erityisesti suomen kielen tutkinnon suorittajien määrä ovat kasvaneet tasaisesti viime vuosina. Osallistujamäärä on vakiintunut vähän alle 9 000 osallistujaan ja suomen kielen tutkinnon suorittajien määrä noin 7 000—8 000 suorittajaan vuodessa. Tähän suhteutettuna vilppitapausten määrä on vähäinen, mutta niiden aiheuttama työmäärä on suuri.

Vilppiepäilyt aiheuttavat paljon lisätyötä tutkintojärjestelmän toimijoille. Lisätyötä aiheutuu kolmelle eri taholle: tutkinnon järjestäjälle, joka selvittää, mitä kyseisessä tilanteessa on tapahtunut, Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielen tutkimuksen keskukselle ja Opetushallitukselle, jotka myös selvittävät epäiltyä vilppitapausta. Vilppitapausten selvittäminen ei kuulu varsinaiseen tutkintotoimintaan, ja se voi edellyttää myös erityyppistä osaamista näiltä kaikilta toimijoilta. Ehdotetulla muutoksella saataisiin vähennettyä vilppitapausta, mikä säästäisi puolestaan niiden käsittelyyn menevää työaikaa ja muita resursseja.

Monet esitetyistä muutoksista liittyvät nykyisten säännösten selkeyttämiseen tai täsmentämiseen, joten niillä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Esimerkiksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan asettamiseen liittyvät käytännöt säilyisivät ennallaan, vaikka sitä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin.

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 11 §:ää muutettaisiin siten, että tutkintomaksu suoritettaisiin tutkinnon järjestäjän sijasta Opetushallitukselle. Tällä menettelyllä lisättäisiin Opetushallituksen palveluiden rahoituksen läpinäkyvyyttä ja selkeyttä. Esitetty muutos helpottaisi järjestelmän kokonaiskustannusten seuraamista. Tutkintojen järjestämisen edellytykset säilyisivät kuitenkin ennallaan. Tutkintomaksu on tarkoitettu kattamaan tutkinnon järjestämisestä aiheutuvia kuluja. Tutkintojen järjestäjät laskuttaisivat Opetushallitusta sopimukseen perustuen. Tutkintomaksut suoritetaan nykyään tutkintoja järjestäville tahoille, joten tutkintomaksuista ei kerry valtion talousarviossa huomioitavaa maksutuloa. Tutkintomaksu on tutkinnon taitotasosta riippuen 120, 140 tai 180 euroa. Tutkintomaksujen määrä on vuositasolla yhteensä noin

1 187 000 euroa. Muutoksen jälkeen tutkintomaksut olisivat valtion talousarviossa huomioitavaa maksutuloa.

Lisäksi kyseiseen pykälään lisättäisiin säännös tutkintomaksun palauttamisesta tietyissä tilanteissa. Tutkintomaksujen palauttamista koskevat tilanteet ovat olleet käytännössä yksittäisiä, koska ensisijaisesti tutkintoon ilmoittautunut henkilö siirretään tulevaan tutkintotilaisuuteen silloin, kun hän on estynyt saapumasta siihen tutkintotilaisuuteen, johon on ilmoittautunut.

Esitetyt muutokset toteutettaisiin kustannusneutraalisti.

4.2.2 Viranomaisvaikutukset

Esityksellä on myönteisiä vaikutuksia hallintoon, kielitutkintojärjestelmän toimivuuteen ja laatuun.

Menettelyjen yhdenmukaisuus vilppiä tai järjestyksen rikkomista koskevissa tilanteissa voidaan varmistaa, kun seuraamuksista säädetään laissa. Vilppitapausta selvittävien tahojen toiminta helpottuu ja nopeutuu, kun näitä tilanteita varten on olemassa selkeät säännökset, joiden nojalla toimitaan. Näin ollen Opetushallituksen sekä tutkintojen järjestäjien resurssienkäyttö tehostuu. Tutkintoprosessin käytettävissä olevat resurssit voidaan hyödyntää tehokkaasti, kun vilpillisten menettelyjen käsittelyyn ei kulu kohtuuttoman paljon aikaa. Koko kielitutkintojärjestelmän toiminta nopeutuu, kun voidaan keskittyä järjestelmän säännönmukaiseen toimintaan. Vilppien väheneminen nopeuttaa myös tutkintosuoritusten käsittelyä.

Tutkintojärjestelmän uskottavuus ja luotettavuus lisääntyvät, kun laissa on säännökset siitä, mitä vilpillisestä menettelystä seuraa. Yleisen kielitutkinnon suorittamisesta saatavalla todistuksella osoitetaan kielitaitoa muun muassa kansalaisuutta haettaessa, ja onkin ensiarvoisen tärkeää, että kielitaito on osoitettu normaalien tutkintokäytänteiden kautta. Esitetyillä seuraamuksilla olisi nykyistä tehokkaampi vilpillistä menettelyä ja järjestyksen rikkomisia ennalta estävä vaikutus. Esitetyn muutoksen myötä vilppejä saataisiin vähennettyä.

Myös esitetyllä tutkintomaksun palauttamista koskevalla säännöksellä olisi vaikutusta viranomaisten toimintaan. Säännös yhtenäistäisi maksujen palautusta koskevia käytäntöjä. Nykyisellään tutkintomaksujen palautusta koskevat kyselyt ja neuvottelut aiheuttavat paljon työtä sekä Opetushallitukselle että yleisten kielitutkintojen järjestäjille, kun asiasta ei ole säädetty. Tutkintomaksujen palauttamista koskevien hakemusten ja oikaisuvaatimusten käsittely olisivat Opetushallitukselle uusia laissa säädettyjä tehtäviä, mutta toisaalta esimerkiksi perusteettomat osallistumisperuutukset vähenisivät, kun laissa säädetäisiin tutkintomaksun palauttamisen perusteista.

Tutkinnon järjestäjän tehtäviä koskevaan säännökseen lisättäisiin tutkintotilaisuuksien valvonnasta vastaaminen ja velvollisuus ilmoittaa Opetushallitukselle viipymättä 6 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tilanteista seuraamuksien määräämiseksi. Nämä lisäykset selkeyttäisivät tutkinnon järjestäjän toimintaa vilppitilanteissa ja yhtenäistäisivät menettelytapoja.

4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotettu sääntely huomioisi nykyistä paremmin tutkinnon suorittajien oikeusturvan sekä turvaisi tutkintojen häiriöttömän järjestämisen ja suorittamisen kaikkien tutkintotilaisuuden osallistujien näkökulmasta.

Esityksellä pyritään turvaamaan tutkinnon suorittajien yhdenvertainen kohtelu vilpillistä menettelyä tai järjestyksen rikkomista koskevissa tilanteissa. Kaikissa vilppitilanteissa sovellettaisiin samoja periaatteita, mistä tiedotettaisiin tutkintoon osallistuville tutkintotilaisuudessa ja lisäksi esimerkiksi yleistä kielitutkintoa koskevilla verkkosivuilla.

Tutkinnon suorittajien oikeusturva paranisi, kun lakiin lisättäisiin säännökset seuraamuksista vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen yhteydessä. Tällöin tutkinnon suorittajat tietäisivät etukäteen, mitä mahdollisesta vilpistä tai järjestyksen rikkomisesta voisi seurata. Ennen kuin Opetushallitus tekisi päätöksen tutkintosuorituksen hylkäämisestä ja siitä, ettei tutkinnon suorittaja saisi osallistua kuuden kuukauden aikana kyseisen kielen tutkintoon, sen tulisi hallintolaissa (434/2003) säädetyn mukaisesti huolehtia asian riittävästä selvittämisestä ja esimerkiksi tutkinnon suorittajan kuulemisesta. Näin huolehdittaisiin tutkinnon suorittajan ennakkollisesta oikeusturvasta. Opetushallituksen päätökseen voisi hakea muutosta valittamalla.

Tutkinnon suorittajan oikeusturvaa lisäisi myös esitetty säännös tutkintomaksun palauttamisesta. Säännös selkeyttäisi nykyistä epäselvää tilannetta siitä, milloin tutkinnon suorittaja voi saada suorittamansa tutkintomaksun takaisin, jos on estynyt osallistumasta tutkintotilaisuuteen.

Kielitutkinnon suorittajat tarvitsevat usein tuloksia suorituksesta mahdollisimman nopeasti tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tutkinnon suorittajien näkökulmasta olisikin tärkeää, että esitetyn muutoksen myötä tulosten saaminen voisi nopeutua. Vilppien vähenemisestä johtuva työmäärän pieneneminen vaikuttaisi osaltaan siihen, että resurssit voitaisiin kohdentaa tehokkaammin, eikä aikaa kuluisi lukuisten vilppitapausten selvittämiseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Tässä yhteydessä esitetään toteutettaviksi vain kielitutkintojärjestelmän eri toimijoiden työn sujuvuuden ja tutkinnon suorittajien yhdenvertaisen kohtelun sekä oikeusturvan toteutumisen kannalta välttämättömät muutokset.

Esityksen mukaan lakiin yleisistä kielitutkinnoista lisättäisiin säännökset vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksista. Tätä muutosta pidetään välttämättömänä, jotta vilppitapaukset ja järjestyksen rikkomiset saataisiin käytännössä estettyä. Vaihtoehtona olisi, että kyseistä säännöstä ei lisättäisi lakiin. Tällöin vilppitapauksiin puuttuminen ja niiden selvittely aiheuttaisivat edelleen ylimääräistä työtä tutkintojärjestelmän eri osapuolille. Myös esitetyt tutkintomaksua koskevat muutokset ovat tärkeitä tutkintojärjestelmän toimivuuden kannalta.

Yleisiä kielitutkintoja koskevaan järjestelmään kohdistuu myös laajakantoisempia muutos- ja kehittämistarpeita, jotka liittyvät muun muassa kielitutkintojärjestelmän toimintaa tukevien rekisterien kehittämiseen, digitalisaation hyödyntämiseen laajemminkin, kielitutkinnon suorittamiseen ulkomailla ja viittomakielten kielitaidon osoittamiseen. Nämä asiat ja niistä mahdollisesti aiheutuvat säädös muutostarpeet vaativat vielä laajempaa selvittelyä ja jatkovalmistelua, joten niitä ei ole sisällytetty tähän muutosesitykseen. Esimerkiksi suomalaisen viittomakielen lisääminen yleisen kielitutkinnon kieleksi vaatisi vielä teknistä kehittelyä ja resursseja. Suomenruotsalainen viittomakielen osalta asia vaatisi puolestaan perusteellista taustaselvittelyä.

6 Lausuntopalautte

Hallituksen esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 20.5.2022—1.7.2022. Lausuntopyyntö osoitettiin oikeusministeriölle, sisäministeriölle, valtiovarainministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle, Opetushallitukselle, Maahanmuuttovirastolle, Tie-

tosojavaltuutetun toimistolle, Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielitutkimuksen keskukselle, yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalle ja siinä edustettuina oleville työmarkkinajärjestöille sekä Valviralle, yleisten kielitutkintojen järjestäjille, Kuntaliitolle ja muille keskeisille sidosryhmille. Yhteensä lausuntoa pyydettiin 87 taholta ja lausunnon antoi 27 tahoa.

Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen seuraamuksia koskevan säännöksen lisäämiseen yleisistä kielitutkinnoista annettuun lakiin. Ehdotuksen katsottiin muun muassa vähentävän tutkinnon järjestäjän työmäärää, parantavan tutkinnon suorittajien oikeusturvaa sekä lisäävän yhdenvertaisuutta. Ehdotettuun säännökseen vilpillisestä menettelystä esitettiin joitakin muutoksia, kuten sen täsmentämistä, mistä ajankohdasta kuuden kuukauden osallistumiskieltoa koskeva määräaika lasketaan. Oikeusministeriö korosti lausunnossaan tarvetta määritellä vilppi ja turvata säännösperusteisesti ehdotettujen seuraamusten oikeasuhtaisuus. Näiltä osin säännöstä ja sen perusteluja on täsmennetty jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö ehdotti myös lausunnossaan lain uuden 6 a §:n täydentämistä siten, että päätös määräaikaisesta kuuden kuukauden osallistumiskiellosta yleiseen kielitutkintoon olisi täytäntöönpanokelpoinen, vaikka päätös ei olisi saanut lainvoimaa. Säännöstä on täydennetty näiltä osin.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön lausunnon mukaan esityksessä ei ole arvioitu niitä vaikutuksia, joita ehdotetulla kuuden kuukauden seuraamuksella saattaisi olla muun muassa henkilön oleskeluoikeuksiin, joilla puolestaan on esimerkiksi merkitystä henkilön oikeuteen sosiaaliturvatuksiin Suomessa. Seuraamusta kuuden kuukauden osallistumiskiellosta ehdotetaan vilpilliseen menettelyyn syyllistyneelle, jolloin tällainen menettely on jokaisen kohdalla mahdollista myös välttää. Lisäksi seuraamuksesta tiedotetaan tutkintoon osallistujille etukäteen, joten sellaiseen voi myös varautua.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota vilpillisen menettelyn tai järjestyksessä rikkomusten seuraamuksista tiedottamiseen esimerkiksi selkokielisellä tai vieraskielisellä materiaalilla. Helsingin kaupungin lausunnon mukaan on epäselvää, kasvaako järjestäjän vastuu valvoa tutkinnonsuorittajia. Niin ikään selvää ei ole se, tuleeko tutkintotilaisuuden valvojan tiedottaa tutkinnonsuorittajaa mahdollisista seuraamuksista. Myös se, tarvitaanko tutkintotilaisuuteen laajempi valvojakunta, jää lausunnon mukaan epäselväksi. Yleisiä kielitutkintoja koskevaan lakiin lisättäisiin säännös tutkinnon järjestäjän valvontavastuusta. Tutkinnon järjestäjä on aiemminkin huolehtinut tutkintotilaisuuden järjestämisestä ja muun muassa tilaisuuden valvonnasta. Esitettyjen muutosten myötä järjestäjä olisi kuitenkin velvollinen ilmoittamaan tutkintotilaisuudessa tapahtuneesta järjestyksen rikkomisesta ja vilpillisestä menettelystä Opetushallitukselle. Lisäksi järjestyksen rikkomista koskevan seuraamuksen määrittäminen edellyttäisi, ettei tutkinnon suorittaja lopettaisi kyseistä menettelyä tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta huolimatta. Opetushallitus tulee ohjeistamaan tutkinnon järjestäjiä tarkemmin tutkintotilaisuuden järjestämiseen ja myös sen valvontaan liittyvistä käytännöistä.

Tutkintotoimikuntaan liittyviä muutosehdotuksia pidettiin tarpeellisina. Jatkovalmistelussa on poistettu tutkintotoimikunnan virkavastuuta koskeva erillinen säännös. Oikeusministeriön lausunnon mukaan virkavastuuta koskeva viittaus oli pikemminkin sekaannusta aiheuttava kuin selkeyttävä, sillä kyse on Opetushallituksen yhteydessä toimivasta viranomaisesta.

Tutkintomaksun perimisen siirtämistä Opetushallitukselle pidettiin lausunnoissa myönteisenä uudistuksena. Opetushallitus totesi lausunnossaan, ettei esitysluonnoksessa mainittu sitä, mihin tutkintomaksut perustuisivat jatkossa. Järjestäjän tulee saada tutkinnon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset katettua. Tutkintomaksujen määrittämisessä noudatettaisiin valtion maksupöytäkirjan 6 §:ää.

Tutkintomaksuja koskeva muutos herätti myös kysymyksiä. Esimerkiksi Osuuskunta Opetus ja ohjauksen lausunnon mukaan maksatus järjestäjille olisi varmistettava ilman viiveitä. Lisäksi olisi luotava selkeä käytäntö siihen mistä maksetaan, ilmoittautuneista vai osallistuneista. Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä katsoi lausunnossaan, että tutkintomaksun palauttamiseen liittyviä ohjeita tarvitaan järjestäjille ja osallistujille. Lisäksi se esitti, että tutkintomaksua ei palautettaisi, jos osallistuja olisi menetellyt vilpillisesti tai rikkonut järjestyssääntöjä. Myös Sivista ehdotti lausunnossaan harkittavaksi sitä, että hallituksen esityksessä todettaisiin, ettei maksua palautettaisi vilppi- ja järjestyshäiriötapauksissa. Tätä ehdotusta voidaan arvioida jatkossa, kun saadaan tietoa vilppitapauksista ja niiden määrästä nyt ehdotettujen muutosten jälkeen.

Valtiovarainministeriön lausunnossa todettiin esityksen edellyttävien muutoksia yleisistä kielitutkinnoista perittävistä maksuista annettuun opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen, joka voimassa vuoden 2022 loppuun. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa olisi tarkoituksenmukaista täydentää esitysluonnosta myös tutkintomaksuja koskevan sääntelyn osalta. Ehdotus täytyy lisäksi huomioida talousarviossa, sillä jatkossa tutkintomaksut olisivat valtion talousarviossa huomioon otettavaa maksutuloa. Maksuasetuksen muutosta valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriössä parhaillaan.

Muutoksenhakusääntelyyn liittyviin muutoksiin suhtauduttiin lausunnoissa myönteisesti. Opetushallituksen näkemyksen mukaan oikaisuvaatimus on muutoksenhakekeinona hyvä keveysnä ansiosta verrattuna tuomioistuinkäsittelyyn. Opetushallituksen riittävästä resurssista on sen mukaan kuitenkin huolehdittava työmäärän lisääntyessä. Oikeusministeriön lausunnon pohjalta esityksen jatkovalmistelussa tarkistettiin vielä esitysluonnoksen 13 §:n 3 momentin perusteluita. Lisäksi muutettiin tutkintosuorituksen tarkistusarviointia koskevaa säännöstä siten, että siinä säädetään oikaisun hakemisesta tutkintosuorituksen arvioimista koskevaan päätökseen, sillä asiallisesti olisi kyse oikaisun vaatimisesta. Oikeusministeriö totesi lausunnossaan lain 13 §:n 3 momentissa tarkoitetun tarkistusarviointimenettelyn vaikuttavan oikaisuvaatimusmenettelyltä. Tarkistusmenettelyä koskevia säännöksiä oli oikeusministeriön mukaan syytä arvioida huomioon ottaen hallinto-oikeudellisen muutoksenhakujärjestelmän kehitys viimeisen 10 vuoden aikana, sillä tarkistusmenettely on säädetty ennen kuin hallintolakiin on tehty oikaisuvaatimusmenettelyä koskevia säännöksiä. Tarkistusmenettelystä ei puolestaan ole minkäänlaisia menettelysäännöksiä laissa.

Saadun lausuntopalautteen pohjalta esitykseen on tehty muitakin täsmennyksiä ja korjauksia.

Ahvenanmaan maakuntahallitus kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että lainsäädäntöä sovelletaan myös Ahvenanmaalla yleisten kielitutkintojen suorittamisessa. Tutkintojen järjestämistä koskevan lain 4 §:n tulisi sen vuoksi olla sellainen, että Opetushallitus voi tehdä sopimuksen sellaisen koulutuksen järjestäjän kanssa, joka ei ole pykälässä mainittujen lakien alainen. Tämä ehdotus otetaan huomioon siinä yhteydessä, kun tarkastellaan laajemmin yleisen kielitutkintojärjestelmän mahdollisia muita muutostarpeita.

Kuurojen liiton ja sisäministeriön lausunnoissa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen lisätä viittomakieli yleisten kielitutkintojen kieleksi. Myös tätä asiaa tarkastellaan samassa yhteydessä kuin muitakin kielitutkintojärjestelmän laajakantoisia kehittämistarpeita.

Lausunnoissa nostettiin esille myös tutkintojärjestelmän käytännön toimintaan liittyviä kehittämistarpeita. Esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan yksi keskeinen kehittämiskohde olisi yleisten kielitutkintojen järjestäminen nykyistä useammin kansainvälisen rekrytoinnin sujuvuuden näkökulmasta. Osuuskunta Opetus ja ohjauksen antamassa lausunnossa nousi esille toive testitulosten saamisesta nykyistä nopeammin.

Lausuntokierroksella olleeseen esitysluonnokseen sisältyivät myös arvioijarekisteriä (yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 8 §) ja yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriä (yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 10 §) koskevat muutosehdotukset, joilla olisi muutettu kyseisten rekisterien sisältöä. Esitysluonnoksessa oli lisäksi arvioitu erikseen näihin muutosehdotuksiin liittyviä tietosuojavaikutuksia. Kyseiset muutosehdotukset oli valmisteltu Euroopan unionin yleisestä tietosuojasetuksesta (EU) 2016/679 johtuvien vaatimusten huomioon ottamiseksi. Esimerkiksi tietosuojavaltuutetun toimisto ja oikeusministeriö kiinnittivät lausunnoissaan huomiota kyseisiä säännösluonnoksia ja tietosuojavaikutusten arviointia koskeviin täsmennystarpeisiin.

Lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella esitystä on muutettu siten, että siitä on poistettu arvioijarekisteriä ja yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteriä koskevat säännösethdotukset sekä kappale tietosuojavaikutusten arvioinnista. Jatkovalmistelun aikana on havaittu, että kyseiset rekisterit vaativat perusteellisempaa uudistamista, eikä rekistereiden sisältöjä voida muuttaa ilman niitä koskevan kokonaisarvion tekemistä. Muutokset edellyttäisivät mahdollisesti kyseisten rekisterien tietosisällön suunnittelua uudelleen sekä uusien integraatioiden rakentamista esimerkiksi oppijanumerorekisteriin. Tarvittavia muutoksia ei ole mahdollista toteuttaa tässä yhteydessä. Näin ollen on katsottu, ettei myöskään tietosuojavaikutuksiin liittyvää säädösvalmistelua ole järkevää huomioida tässä yhteydessä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

2 §. *Tutkintojen hallinto.* Suomenkielisen pykälän 1 momentissa oleva kirjoitusvirhe korjattaisiin. Opetushallitus kirjoitetaan isolla alkukirjaimella.

3 §. *Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta.* Pykälä uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Siinä säädettäisiin nykyistä pykälää yksityiskohtaisemmin yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan asettamisesta ja kokoonpanosta.

Pykälän 1 momentin mukaan yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta olisi nykyiseen tapaan Opetushallituksen yhteydessä. Tutkintotoimikunnan toimikauden pituutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi nykyisen viiden vuoden asemasta enintään kolme vuotta. Nykyinen toimikausi on käytännössä osoittautunut liian pitkäksi ja jäykäksi ja henkilövaihdoksia on jouduttu tekemään säännönmukaisesti. Tutkintotoimikunnan asettaisi Opetushallitus, kuten nykyisin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkintotoimikunnan kokoonpanosta. Tutkintotoimikunnassa olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Kullekin jäsenelle puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta määrättäisiin henkilökohtainen varajäsen. Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaisi kesken toimikauden, Opetushallitus nimittäisi hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään nykyään tarkemmin yleisistä kielitutkinnoista annetun asetuksen 1 §:ssä, mutta nyt ehdotetaan kyseisen säännöksen 1 ja 2 momentin siirtämistä lakiin. Nykyisin tutkintotoimikunnassa voi olla enintään yhdeksän jäsentä, joiden keskuudesta määrätään puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Muutoksen jälkeen tutkintotoimikunnassa voisi olla yhteensä kymmenen jäsentä, joten hieman nykyistä suurempi kokoonpano olisi mahdollinen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä tahoista, joita tutkintotoimikunnan jäsenten tulisi edustaa. Jäsenten tulisi edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testauksen ja työmarkkinoilla tarvittavan kielitaidon asiantuntemusta. Säännös vastaisi voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän 4 momentin mukaan Opetushallitus päättäisi nykyiseen tapaan tutkintotoimikunnan jäsenten palkkioista.

Pykälän 5 momentissa olisi valtuutussäännös antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa. Tarkoituksena on, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin nykyiseen tapaan tutkintotoimikunnan sihteeri- ja toimistotehtävistä sekä mahdollisista jaostoista. Näiden lisäksi valtioneuvoston asetuksen 1 §:ään lisättäisiin säännös siitä, että tutkintotoimikunta voisi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös tutkintotoimikunnan kokouksista ja päätöksenteosta, kuten nykyisinkin. Sen sijaan asetuksessa ei olisi enää säännöksiä tutkintotoimikunnan asettamisesta, vaan sitä koskevat säännökset olisivat laissa.

3 a §. Tutkintotoimikunnan tehtävät. Pykälä olisi uusi. Selkeyden vuoksi tutkintotoimikunnan tehtävistä säädettäisiin omassa pykälässään. Pykälän 1 momentin mukaan tutkintotoimikunnan tehtävänä olisi sen lisäksi, mitä 13 §:n 3 momentissa säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja yhteiskunnan tai kielitutkinnon suorittajan kannalta merkittäviä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan lain 3 §:n 2 momenttia. Tutkintotoimikunnan tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella, kuten nykyisinkin. Tarkemmat säännökset tutkintotoimikunnan tehtävistä ovat yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä.

Koska yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta on viranomainen, siihen sovelletaan hallinnon yleislakeja, kuten hallintolakia, julkisuuslakia, tietosuojalakia, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003) ja kielilakia (423/2003). Erillinen viittaus hallinnon yleislakeihin ei olisi näin ollen tarpeellinen, kuten ei myöskään enää erillinen säännös virkavastuusta, joka sisältyy voimassa olevaan lakiin.

4 §. Tutkintojen järjestäminen. Pykälän 1 momentissa oleva vanhentunut säädösviittaus korjattaisiin koskemaan nykyisin voimassa olevaa lukiolakia (714/2018). Samalla selkeytettäisiin pykälän rakennetta, mutta sisällöllisesti se vastaisi voimassa olevaa säännöstä.

5 §. Tutkinnon järjestäjän tehtävät. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tutkinnon järjestäjän tehtävänä olisi tutkinnoista tiedottaminen. Säännöksen sanamuotoa lyhennettäisiin, mutta myös ehdotetun muutoksen jälkeen tutkinnon järjestäjän tulisi tiedottaa tutkinnoista niin, että tutkintoihin osallistuminen on tasapuolisesti mahdollista kaikille kansalaisryhmille. Tiedottamisessa tulisi edelleen huomioida se, että tutkintoihin osallistuminen olisi myös alueellisesti mahdollista kaikille halukkaille. Tutkinnon järjestäjät huolehtisivat paikallisesta tiedottamisesta, kun taas kokonaisvastuu tutkinnoista tiedottamisesta olisi Opetushallituksella.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 3 kohta, jonka mukaan tutkinnon järjestäjän tehtävänä olisi vastata tutkintotilaisuuden valvonnasta. Tutkinnon järjestäjän valvontavelvollisuuteen kuuluisivat muun muassa kaikki ennakkolliset toimenpiteet, joilla pyrittäisiin estämään järjestyksen rikkomiset ja vilpilliset menettelyt tutkintotilaisuuksissa. Tutkintoon osallistujille olisi esimerkiksi kerrottava vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen seuraamuksista ennen tutkintotilaisuutta ja tutkintoon osallistumista. Tutkinnon suorittajaa olisi tarvittaessa kehoitettava lopettamaan tällainen menettely. Opetushallitus ohjeistaisi asiasta tutkinnon järjestäjiä.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin myös uusi 4 kohta, jonka mukaan tutkinnon järjestäjän velvollisuutena olisi ilmoittaa lain 6 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tilanteista viipymättä

Opetushallitukselle seuraamusten määräämiseksi. Tutkinnon järjestäjän olisi ilmoitettava Opetushallitukselle, jos tutkinnon suorittaja olisi rikkonut järjestystä tai syyllistynyt vilpilliseen menettelyyn, siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen tutkintotilaisuudessa. Ilmoitus tulisi tehdä siinäkin tapauksessa, että tutkinnon suorittaja ei olisi kyseisen menettelynsä vuoksi saanut suorittaa tutkintoa loppuun. Ilmoitus tulisi tehdä Opetushallitukselle viipymättä eli mahdollisimman pian sen jälkeen, kun järjestyksen rikkominen tai vilpillinen menettely, siinä avustaminen tai vilpin yritys olisi tapahtunut. Tämä on tarpeen, jotta asia saataisiin mahdollisimman nopeasti selvitettyä. Käytännössä tutkinnon järjestäjät ilmoittavat näistä tapauksista nopeasti, usein jopa parissa päivässä.

Julkista hallintotehtävää hoitavina myös tutkinnon järjestäjiin sovellettaisiin hallinnon yleislakeja, sillä ne vastaisivat tutkintotilaisuuden valvonnasta ja seuraamuksen määrääminen järjestyksen rikkomisesta tai vilpillisestä menettelystä perustuisi niiltä saatuaan ilmoitukseen. Lisäksi seuraamuksen määrääminen järjestyksen rikkomisesta edellyttäisi, ettei tutkinnon suorittaja olisi lopettanut menettelyään tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta huolimatta.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan tutkinnon järjestäjään sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, kun se käsittelee yleisten kielitutkintojen testimateriaalia. Julkisuuslain 24 §:n 22 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja pääsy- tai muusta kokeesta tai testistä, jos tiedon antaminen vaarantaisi kokeen tai testin tarkoituksen toteutumisen tai testin käyttämisen vastaisuudessa. Viittaussäännös julkisuuslakiin on tarpeen asian vakavuuden ja tärkeyden korostamiseksi. Käytännössä on ilmennyt tilanteita, jossa tutkinnon järjestäjä ei ole huolehtinut testimateriaalin käsittelystä julkisuuslain edellyttämällä tavalla.

Pykälän 3 momentin mukaan tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Vastaavanlainen valtuutussäännös on nykyisen pykälän 2 momentissa.

6 a §. *Seuraamus järjestyksen rikkomisesta ja vilpillisestä menettelystä.* Pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin järjestyksen rikkomisen ja vilpillisen menettelyn seuraamuksista. Pykälän 1 momentin mukaan tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus katsottaisiin hylätyksi, jos hän rikkoisi järjestystä tutkintotilaisuudessa, eikä tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta huolimatta lopettaisi menettelyä. Järjestyksen rikkomista olisi sellainen käyttäytyminen, joka häiritsee tutkintotilaisuutta tai muita tutkinnon suorittajia.

Pykälän 2 momentin mukaan tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus hylättäisiin myös, jos hän syyllistyisi vilpilliseen menettelyyn, siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen tutkintotilaisuudessa. Lisäksi tutkinnon suorittaja menettäisi tällöin oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi tutkintopäivästä.

Säännöksen mukaiseksi vilpiksi katsottaisiin epärehellinen teko tai tekemättä jättäminen, jonka tarkoituksena on antaa väärä kuva omasta tai toisen henkilön osaamisesta. Vilpillä tarkoitettaisiin kiellettyihin keinoihin tai apuvälineisiin turvautumista kokeessa. Vilpiksi katsottaisiin muun muassa lunttaus, keskustelu tai muu kuin mahdollinen etukäteen hyväksytty ulkopuolisen apuun tukeutuminen ja toisen puolesta kokeen tekeminen sekä kokeen kopiointi ja tallentaminen millä tahansa tavalla. Vilpilliseen menettelyyn rinnastettaisiin vilpillisessä menettelyssä avustaminen ja vilpin yritys. Kuuden kuukauden määräaika laskettaisiin siitä tutkintopäivästä, jolloin vilpillinen menettely, siinä avustaminen taikka vilpin yritys olisi tapahtunut.

Opetushallitus voisi peruuttaa osallistumisen, jos tutkinnon suorittaja olisi jo ehtinyt ilmoittautua uudelleen suorittamaan tutkintoa. Käytännössä voisi olla mahdollista, että tutkinnon suorittaja ehtisi asian selvittelyn aikana ilmoittautua uudelleen tutkintoa suorittamaan. Näin ollen Opetushallituksella tulisi olla mahdollisuus peruuttaa ilmoittautuminen tällaisessa tilanteessa. Jos tutkinnon suorittaja olisi jo suorittanut tutkinnon hyväksytysti, suoritus kuitenkin vahvistettaisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan Opetushallitus tekisi päätöksen tutkintosuorituksen hylkäämisestä ja siitä, ettei tutkinnon suorittaja voisi osallistua suorittamaan kyseisen kielen tutkintoa kuuden kuukauden aikana tutkintopäivästä. Päätös pantaisiin täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen kieltäisi täytäntöönpanoa. Opetushallituksen päätös määrääkäsästä kokeeseen osallistumiskiellosta olisi näin ollen täytäntöönpanokelpoinen, vaikka päätös ei olisi saanut lainvoimaa, ellei valitusviranomainen kieltäisi sen täytäntöönpanoa.

Päätöksenteossa noudatettaisiin hallintolain säännöksiä. Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen tulee huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Ennen päätöksen tekemistä tutkinnon suorittajalle olisi ilmoitettava, mistä teosta häntä epäillään, häntä olisi kuultava ja asiassa olisi hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetushallitus kuulisi tutkinnon järjestäjää ja mahdollisesti muita asian selvittämiseen liittyviä tahoja siitä, mitä kyseisessä tilanteessa on tapahtunut. Opetushallituksen kirjallisesta päätöksestä olisi muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen.

7 §. Arvioijat. Pykälän 2 momentissa olevaa säännöstä arvioijan virkavastuusta muutettaisiin siten, että siinä olisi viittaus rikosoikeudellista virkavastuuta koskeviin säännöksiin. Rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain 40 luvussa, jonka 11 §:n määritelmänsäännöksen 5 kohdan nojalla rikosoikeudellinen virkavastuu ulottuu myös viranomaisorganisaation ulkopuolella tapahtuvaan julkisen vallan käyttöön. Sen mukaan julkista valtaa käyttävällä henkilöllä tarkoitetaan ensiksikin sitä, jonka tehtäviin lain tai asetuksen nojalla kuuluu antaa toista velvoittava määräys tai päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta taikka joka lain tai asetuksen nojalla tehtävässään tosiasiallisesti puuttuu toisen etuun tai oikeuteen (a kohta). Toiseksi julkista valtaa käyttävällä tarkoitetaan sitä, joka lain tai asetuksen nojalla taikka viranomaiselta lain tai asetuksen nojalla saadun toimeksiannon perusteella osallistuu edellä tarkoitettujen päätösten valmisteluun säännöksessä kuvatuin tavoin (b kohta).

Arvioijat käyttävät julkista valtaa, kun he arvioivat tutkintosuoritukset, minkä perusteella tutkinto katsotaan suoritetuksi ja tutkintotodistus annetaan. He toimivat näin ollen virkavastuulla tämän lain mukaista tehtävää hoitaessaan. Arvioijien on myös noudatettava hallinnon yleislakeja, kun he hoitavat tässä laissa tarkoitettua tehtävää. Hallintolain 27—29 §:n säännökset esteellisyydestä ovat erityisen tärkeitä arvioijien puolueettomuuden takaamiseksi.

Tässä laissa ei ole tarvetta erikseen viitata hallinnon yleislakeihin, sillä niitä sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisten kielellistä palveluvolvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Näin ollen nykyinen viittaus hallintolakiin poistettaisiin momentista.

9 §. Tutkintotodistus. Säännöksen mukaan tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnosta, johon hän on osallistunut. Säännöksestä poistettaisiin tarpeeton valtuutus säätää todistuksen allekirjoittamisesta valtioneuvoston asetuksella. Keskeistä

on, että tutkintoon osallistuneen oikeudesta tutkintotodistukseen säädetään laissa. Tutkintotodistukset allekirjoittaa tutkintotoimikunnan puheenjohtaja, mikä ilmenee tutkintotoimikunnan tehtäviä koskevasta valtioneuvoston asetuksen 2 §:stä. Säännöksen ruotsinkielistä sanamuotoa muutetaan siten, että sanan ”bevis” sijasta käytetään sanaa ”intyg”.

11 §. Tutkintomaksu. Pykälää muutettaisiin siten, että sen 1 momentin mukaan tutkintomaksun perisi Opetushallitus tutkinnon järjestäjän sijasta. Lisäksi pykälästä poistettaisiin lause, jonka mukaan tutkintomaksujen määräytymisen pohjana käytetään tutkintotilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia. Tutkintomaksut peritään yleisen kielitutkinnon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetäisiin edelleen opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

Valtion maksuperustelain 6 §:n 1 momentin mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee pääsääntöisesti vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (*omakustannusarvo*). Säännöksen 2 momentin mukaan yhden tai useamman viranomaisen samanlaatuista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteen tuottamisesta aiheutuva kustannukset poikkeavat toisistaan. Tällaisen kiinteän maksun suuruutta määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus. Säännöksen 3 momentin mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaalisiin tarkoituksiin, oikeudenhoitoon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä.

Voimassa olevan säännöksen mukaan tutkintomaksun perii tutkinnon järjestäjä. Yleisten kielitutkintojen tutkintojärjestelmään liittyviä maksuja perivät näin ollen sekä tutkintojen järjestäjät että Opetushallitus, jolle suoritetaan voimassa olevan lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua tarkistusarviointia koskeva maksu sekä arvioijarekisteriin merkitsemistä koskeva maksu, joista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Selkeintä olisi, että myös tutkintomaksu suoritettaisiin Opetushallitukselle, joka vastaa yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittämisestä ja valvonnasta. Tutkintojen järjestäjät laskuttaisivat Opetushallitusta sopimukseen perustuen. Tutkintojen järjestämisen edellytykset säilyisivät ennallaan.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan tutkintomaksu palautettaisiin tutkintoon ilmoittautuneelle, jos hän olisi estynyt osallistumasta tutkintoon sairauden tai muun siihen rinnastettavan erityisen painavan syyn vuoksi eikä voisi osallistua seuraavaan järjestettävään tutkintoon. Maksua ei kuitenkaan palautettaisi, jos esteestä ei olisi ilmoitettu tutkinnon järjestäjälle ennen tutkintotilaisuutta ja jos hakemusta maksun palauttamisesta ei tehtäisi Opetushallitukselle kahden viikon kuluessa tutkintopäivästä. Sairaudesta tai muusta esteestä olisi esitettävä riittävä selvitys, kuten lääkärintodistus, josta sairaus tai muu erityisen painava syy ilmenisi. Ilmoittautuneen olisi kyettävä osoittamaan uskottavalla tavalla se, että hän ei ole voinut osallistua tutkintoon sairauden tai muun erityisen painavan syyn vuoksi. Säännöksessä tarkoitettu muu erityisen painava syy voisi olla esimerkiksi koronapandemian kaltainen poikkeuksellinen tilanne, joka rajoittaisi tutkintotilaisuuteen osallistumista.

Tutkinnon järjestäjille aiheutuu ylimääräistä työtä ja kustannuksia siitä, että tutkintotilaisuuksiin ei osallistuta, vaikka niihin on ilmoitaututtu. Tutkinnon järjestävä oppilaitos ei tällöin saa korvausta kaikesta tutkintoa varten tehdystä työstä. Erityisesti viimeisinä viikkoina ennen tutkintopäivää tehdyt siirrot ja perumiset tuottavat järjestäjille turhia kuluja, sillä siinä vaiheessa tutkintopäivän aikataulu ja ryhmäjako on jo vahvistettu ja tilaisuuden valvojat on varattu. Näin

ollen valvojakulut ovat samat, vaikka useita osallistujia siirtäisi tai peruisi tulonsa. Tutkintotilaisuuteen osallistumatta jättävä henkilö vie myös usein tutkintopaikan muilta mahdollisilta osallistujilta. Näin ollen on perusteltua, ettei maksua palautettaisi ilman erityisen painavaa syytä.

Maksun palauttaminen edellyttäisi myös, ettei tutkintoon ilmoittautunut pääsisi osallistumaan seuraavaan samassa kielessä järjestettävään saman tasoiseen tutkintoon. Käytännössä tutkintoon ilmoittautuneelle on ensisijaisesti tarjottu siirtoa seuraavaan tutkintotilaisuuteen, jos hän on estynyt osallistumasta siihen tutkintoon, johon hän on ilmoittautunut ja jonka on jo maksanut.

Näiden lisäksi maksun palauttaminen edellyttäisi, että tutkintoon ilmoittautunut ilmoittaisi esteestä tutkinnon järjestäjälle ennen tutkintotilaisuutta ja tekisi Opetushallitukselle hakemuksen maksun palauttamisesta kahden viikon kuluessa tutkintopäivästä.

Maksun palauttamista koskevaan Opetushallituksen päätökseen voisi vaatia oikaisua Opetushallitukselta hallintolaissa säädetyn mukaisesti, mikä ilmenisi tämän lain 13 §:n 1 momentista.

Valtion maksuperustelain 11 b:ssä säädetään puolestaan muutoksenhausta julkisoikeudellisista suoritteista perittävän maksun määräämistä koskevaan päätökseen. Kyseisen säännöksen mukaan maksuperustelain 6 §:ssä tarkoitetun maksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä siten kuin hallintolaissa säädetään. Säännöksen mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996, nykyisin laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

13 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta tämän lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun Opetushallituksen päätökseen, joka koskee arvioijarekisteriin merkitsemisestä ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun Opetushallituksen päätökseen, joka koskee tutkintomaksun palauttamista. Näihin päätöksiin saisi vaatia oikaisua Opetushallitukselta sen mukaisesti, mitä oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Oikaisuvaatimus olisi valitusta kevyempi ja nopeampi muutoksenhakekeino, joten se soveltuisi näihin tilanteisiin. Yleissäännökset oikaisuvaatimusmenettelystä ovat hallintolain 7 a luvussa. Kun näihin päätöksiin saisi vaatia oikaisua Opetushallitukselta, niihin ei saisi hakea muutosta valittamalla. Sen sijaan Opetushallituksen oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä saisi valittaa hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallinto-oikeuteen säädetään laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa.

Pykälän 2 momentissa olisi nykyistä 1 momenttia vastaava säännös muutoksenhausta hallinto-oikeuteen. Pääsääntöisenä muutoksenhakekeinona tässä laissa tarkoitettuun päätökseen olisi edelleen valitus hallinto-oikeuteen. Säännöstä päivitetäisiin siten, että siinä viitattaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Opetushallituksen tämän lain 6 a §:ssä tarkoitettu päätös tutkintosuorituksen hylkäämisestä ja siitä, ettei tutkinnon suorittaja voisi kuuteen kuukauteen osallistua uudelleen kyseisen kielen tutkintoon vilpillisen menettelyn tai järjestyksen rikkomisen vuoksi, on yksilön oikeuksia koskeva, ja siten se tulee perustuslain 21 §:n mukaan voida saattaa tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Hallinnollisen seuraamuksen määräämistä koskevissa asioissa on tutkinnon suorittajan oikeusturvan kannalta perusteltua, että asian voi nopeasti saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi. Sääntely olisi tältä osin linjassa esimerkiksi ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) muutoksenhakusäännösten kanssa.

Pykälän 3 momentti vastaisi sisällöltään nykyisen 2 ja 3 momentin säännöksiä. Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen voisi vaatia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalta oikaisua 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Tarkistusarvioinnin vaatimisessa on tosiasiaa kyse oikaisun vaatimisesta, joten tarkistusarvioinnin sijasta ehdotetussa pykälässä säädettäisiin tutkintosuorituksen arviointia koskevasta oikaisumenettelystä. Tutkintosuorituksen arviointiin saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimusmenettelyyn sovelletaan hallintolain 7 a luku. Voimassa olevasta säännöksestä poistettaisiin samalla tarpeettomana lause, jonka mukaan tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Vastaava valituskielto sisältyy hallintolain 7 a luvun yleissäännöksiin.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettusta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevaa 3 momenttia, jonka mukaan tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikaisumenettelyssä olisi kysymys saman suorituksen uudelleen arvioinnista, eikä yleisen kielitutkinnon uusimiskertoja ole rajoitettu. Jos oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä olisi mahdollisuus valittaa, edellyttäisi se myös valituksen käsittelijöiltä kielitutkintoihin liittyvää syvällistä asiantuntemusta. Mahdollinen valittaminen voisi siirtää ja pitkittää päätöksentekoprosessia ollen samalla epätarkoituksenmukainen, eikä täten käytännössä lisäisi tutkinnon suorittajan oikeusturvaa.

Vastaavan kaltainen valituskielto on esimerkiksi yliopistolain (558/2009, muut. 960/2015) 84 §:n 2 momentissa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikuntaa koskevia säännöksiä. Tutkintotoimikunnan asettamisesta ja kokoonpanosta säädettäisiin aikaisempaa kattavammin yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 3 §:ssä, johon siirrettäisiin voimassa olevan yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 ja 2 momentin säännökset. Näin ollen valtioneuvoston asetuksessa ei enää olisi säännöksiä tutkintotoimikunnan asettamisesta. Sen sijaan valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin edelleen tarkemmin tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin säännökset muun muassa sihteerin- ja toimistotehtävien hoidosta sekä tutkintotoimikunnan jaostotyöskentelystä, kuten nykyisinkin. Asetukseen lisättäisiin myös säännös tutkintotoimikunnan mahdollisuudesta kuulla asiantuntijoita. Valtioneuvoston asetus sisältää lisäksi säännöksiä tutkintotoimikunnan kokouksista ja päätöksenteosta.

Esityksen mukaan tutkinnon järjestäjän tehtävänä olisi nykyisten tehtävien lisäksi vastata tutkintotilaisuuksien valvonnasta ja ilmoittaa Opetushallitukselle viipymättä ehdotetun 6 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tilanteista seuraamuksien määräämiseksi. Tämän vuoksi täydennettäisiin myös yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:ää, joka koskee sopimusta tutkinnon järjestämisestä.

Asetusluonnos on esityksen liitteenä. Valtioneuvoston asetus yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta tulisi voimaan 1.1.2023, kuten lakikin.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 1.1.2023.

Nykyinen yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta jatkaisi toimintaansa toimikautensa loppuun, eli käytännössä 31.12.2024 saakka. Tämän lain säännökset tutkintotoimikunnan toimikaudesta ja kokoonpanosta tulisivat sovellettavaksi seuraavaa tutkintotoimikuntaa asetettaessa.

10 Toimeenpano ja seuranta

Lain toimeenpanoon liittyvistä yhtenäisistä tulkinnoista ja käytännöistä on tarkoitus huolehtia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalle ja tutkinnon järjestäjille annettavalla ohjeistuksella. Opetushallitus ohjeistaisi tutkinnon järjestäjiä esimerkiksi tutkintotilaisuuden valvontaan liittyvistä käytännöistä.

11 Suhde muihin esityksiin

Sisäministeriössä on valmisteltu kansalaisuuslain muutosta, joka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Muutoksella muun muassa päivitetäisiin ja täsmennettäisiin kansalaisuuslain 17 §:n säännöksiä kielitaidon osoittamisesta. Kielitaitoedellytyksen täyttäminen voitaisiin lain 17 §:n 1 momentin 6-8 kohdan mukaan osoittaa suorittamalla: 6) ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tai lukiokoulutuksesta annetussa maakuntalaissa (Ålands författningssamling 2011:13) tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammatillinen perustutkinto; 7) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tai lukio-koulutuksesta annetussa maakuntalaissa tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto; 8) yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 6 §:n 1 momentin 1 kohdan, ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (352/2003) 8 §:n 1 momentin 1 kohdan tai ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset tyydyttävää taitoa osoittavat suomen tai ruotsin kielen opinnot tai kypsyysnäyte suomen tai ruotsin kielellä.

Uuden 17 §:n 2 momentin mukaan kielitaitoedellytyksen täyttymisen voisi osoittaa myös todistuksella siitä, että hakijalle on myönnetty oikeus toimia auktorisoiduista kääntäjistä annetussa laissa (1231/2007) tai virallisista kääntäjistä annetussa laissa (1148/1988) tarkoitettuna kääntäjänä, jonka kielenä on suomi tai ruotsi. Lisäksi kielitaidon voisi osoittaa todistuksella siitä, että hakija on merkitty oikeustulkikirekisteristä annetussa laissa (1590/2015) tarkoitettuun oikeustulkikirekisteriin. Todistuksella voisi osoittaa kielitaidon, vaikka mainittu oikeus tai rekisteröinti ei olisi enää voimassa.

Kansalaisuuslakiin esitetyillä muutoksilla ei ole vaikutuksia tämän esityksen käsittelyyn.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla olisi merkitystä erityisesti perustuslain 6 §:n mukaisen yhdenvertaisuuden ja 21 §:n mukaisen oikeusturvan kannalta. Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Tämä yleinen yhdenvertaisuuslauseke sisältää mielivallan kiellon ja vaatimuksen samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Pykälän 2 momentissa säädetyn syrjintäkiellon mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Esitetyn sääntelyn tarkoituksena olisi turvata kielitutkinnon suorittajien yhdenvertainen kohtelu yleisen kielitutkinnon suorittamiseen liittyvissä vilpillistä menettelyä tai järjestyksen rikkomista koskevissa tilanteissa.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Oikaisuvaatimuksen käyttöä muutoksenhakukeinona on pyritty laajentamaan. Tarkoituksena on, että oikaisuvaatimus olisi muutoksenhaun ensi vaiheena mahdollisimman laajasti ja että oikaisuvaatimussääntelyn ulkopuolelle jätettäisiin vain asiat, joihin se ei sovellu. Oikaisuvaatimusjärjestelmä on otettu käyttöön esimerkiksi maksuja koskevassa lainsäädännössä kuten valtion maksuperustelaissa. Lainsäädännön yhtenäisyyden vuoksi on pidetty perusteltuna, että eri hallinnonalojen maksuja koskevassa lainsäädännössä mahdollistettaisiin oikaisuvaatimusjärjestelmän käyttäminen ennen varsinaista muutoksenhakua. (HE 226/2009 vp, s. 33)

Oikaisuvaatimusmenettelyssä virheelliset päätökset voidaan korjata nopeammin ja joustavammin kuin tuomioistuimessa. Oikaisuvaatimusvaiheessa asianosainen voi myös esittää täydentävää selvitystä, joka otetaan huomioon oikaisuvaatimusta ratkaistaessa. Siinäkin tapauksessa, että oikaisuvaatimus ei johda päätöksen muuttamiseen, uuden selvityksen huomioon ottaminen ja oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen perustelevien vähentävät tarvetta valittaa asiasta hallintotuomioistuimeen. Tavoitteena on ollut, että oikaisuvaatimusjärjestelmä olisi käytössä muutoksenhaun ensi vaiheena kaikissa sellaisissa asiaryhmissä, joihin se soveltuisi. Oikaisuvaatimus soveltuu hyvin asiaryhmiin, joissa rutiininomaisesti ratkaistaan paljon samankaltaisia asioita ja joissa päätösten perustelut saattavat olla niukat. Tällöin oikaisuvaatimus mahdollistaa sen, että asianosainen voi tässä vaiheessa saada oikaisuvaatimuksessaan esittämiinsä seikkoihin ensi vaiheen päätöstä yksityiskohtaisemmat perustelut. Oikaisuvaatimus soveltuu hyvin myös asioihin, joissa valitusvaiheessa esitetään usein asiaan vaikuttavaa lisäselvitystä sekä oikeudellisesti yksinkertaisiin asioihin ja asioihin, joissa on jo vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Oikaisuvaatimus soveltuu myös tilanteisiin, joissa muulla kuin oikeudellisella erityisasiantuntemuksella on tärkeä merkitys päätöksenteossa. Oikaisuvaatimus ei sen sijaan sovellu asianosaisten oikeusturvan kannalta erityisen merkittäviin asioihin, joissa on tärkeää saada asia tarvittaessa nopeasti tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tällaisia ovat esimerkiksi hallinnollisen seuraamuksen määräämistä ja uhkasakon tuomitsemista koskevat asiat. Oikaisuvaatimuksen ulkopuolelle jäisivät myös muut asiaryhmät, joissa asia selvitetään erityisen perusteellisesti jo ensi vaiheen hallintomenettelyssä tai joihin liittyy yleensä vaativaa oikeudellista harkintaa. Tällöin oikaisuvaatimusvaihe voisi tarpeettomasti pidentää asian käsittelyn kokonaiskestoa. (HE 230/2014 vp, s. 41—43, PeVL 55/2014 vp)

Oikaisuvaatimusmenettelyn tarkoituksena on osaltaan toteuttaa perustuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hyvän hallinnon takeita. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että oikaisuvaatimusmenettelyä voidaan pitää tavallaan muutoksenhaun ensimmäisenä vaiheena, vaikka kysymys ei olekaan tuomioistuimessa tapahtuvasta lainkäytöstä, minkä vuoksi se ei voi täyttää perustuslain 21 §:n 1 momentin vaatimusta siitä, että jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. (PeVL 32/2012 vp, s. 3/II ja PeVL 55/2014 vp)

Esityksen mukaan yleisistä kielitutkiinnoista annetun lain muutoksenhakua koskevaa sääntelyä päivitetäisiin. Välitön muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen päätöksestä, joka koskee seuraamuksia vilpillisestä menettelystä tai järjestyksen rikkomisesta, olisi tärkeä yleisen kielituttuinnon suorittajan oikeusturvan kannalta. Hallinnollisen seuraamuksen määräämistä koskevissa

asioissa on tutkinnon suorittajan oikeusturvan kannalta perusteltua, että asian voi nopeasti saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi. Näissä tilanteissa asiaa on myös selvitetty perusteellisesti jo hallintopäätöstä tehtäessä. Maksun palauttamista ja arvioijarekisteriin merkitsemistä koskevaan Opetushallituksen päätökseen voisi sen sijaan päätöksenteon luonteen vuoksi ensi vaiheessa vaatia oikaisua Opetushallitukselta. Näissä tilanteissa tärkeää merkitystä on muulla kuin oikeudellisella erityisasiantuntemuksella. Näihin tilanteisiin soveltuisi valitusta kevyempi ja nopeampi muutoksenhakutapa.

Perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaan hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määrittämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi määriteltävä seuraamuksen ja sen suuruuden perusteista ja oikeusturvasta (ks. esim. PeVL 28/2014 vp, PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp).

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 6 a §:ssä säädettäisiin järjestyksen rikkomisen sekä vilpillisen menettelyn, siinä avustamisen tai vilpin yrityksen hallinnollisista seuraamuksista. Järjestyksen rikkomisen seuraamuksena olisi tutkintosuorituksen hylkääminen, jos tutkinnon suorittaja ei lopettaisi menettelyä tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta. Vilpillisen menettelyn, siinä avustamisen tai vilpin yrityksen seuraamuksena olisi tutkintosuorituksen hylkäämisen lisäksi tutkinnon suorittamisoikeuden menettäminen kuudeksi kuukaudeksi tutkintopäivästä alkaen.

Ehdotetut seuraamukset olisivat perusteltuja kielitutkintojärjestelmän häiriöttömän, uskottavan ja luotettavan toiminnan turvaamiseksi. Yleisen kielitutkinnon suorittamisesta saatavalla todistuksella osoitetaan kielitaitoa esimerkiksi kansalaisuutta haettaessa, ja onkin ensiarvoisen tärkeää, että kielitaito on osoitettu normaalien tutkintokäytänteiden kautta. Syyllistyminen vilpilliseen menettelyyn, siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen yleistä kielitutkintoa suoritettaessa olisi erittäin moitittavaa ja siihen suhtauduttaisiin tiukasti. Vilpissä avustaminen ja sen yritys katsottaisiin yhtä moitittaviksi menettelyiksi kuin vilpillinen menettely, sillä nekin vaarantavat tutkintojärjestelmän luotettavuutta. Kuuden kuukauden määräaika on pidetty oikeasuhteisena seuraamuksena, sillä seuraamuksen tulisi olla riittävän tehokas, jotta sen avulla käytännössä voitaisiin estää ennalta vilpillistä menettelyä. Henkilöllä olisi mahdollisuus ilmoittautua suorittamaan kielitutkintoa uudelleen kuuden kuukauden määräajan kuluttua, eikä tutkintoon osallistumisen kertoja ole rajoitettu. Esimerkiksi ylioppilastutkintoon verrattuna yleisiä kielitutkintoja järjestetään usein, sillä esimerkiksi suomen kielen keskitason tutkintoja järjestetään kuusi kertaa vuodessa. Vilpin vuoksi kuuden kuukauden osallistumiskieltoon määrättyllä henkilöllä olisikin mahdollisuus osallistua suhteellisen nopeasti uudelleen yleiseen kielitutkintoon. Käytännössä hän menettäisi ainoastaan kaksi tutkintokertaa.

Myös järjestyksen rikkominen tutkintotilaisuudessa olisi moitittavaa, sillä mahdollisuus suorittaa yleinen kielitutkinto ilman keskeytyksiä ja häiriöitä on tärkeää tutkinnon muiden osallistujien kannalta, ja tutkintotilaisuus on voitava järjestää turvallisesti. Järjestyksen rikkomista ei kuitenkaan olisi pidettävä yhtä moitittavana toimintana kuin vilpillistä menettelyä, siinä avustamista tai vilpin yritystä, ja näin ollen järjestyksen rikkomisesta ei olisi seuraamuksena kuuden kuukauden osallistumiskieltoa tutkintoon. Tutkintosuorituksen hylkääminen järjestyksen rikkomisen vuoksi edellyttäisi myös, että tutkinnon suorittaja ei olisi korjannut menettelyään tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta.

Esitetyt seuraamukset olisivat näin ollen oikeassa suhteessa tutkinnon suorittajan tekoon. Opetushallitus tekisi aina päätöksen seuraamuksista ja päätöksestä olisi myös mahdollista valittaa.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan Tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Esityksen mukaan täsmennettäisiin laissa olevia säännöksiä yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnasta. Tutkintotoimikunnan asettamista koskevat säännökset sisältyisivät lakiin, mutta valtioneuvoston asetuksessa olisi edelleen tarkempia säännöksiä toimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä toimikunnassa. Nykyisen lain 3 §:n 3 momentin valtuutussäännöstä täsmennettäisiin tämän mukaisesti. Valtuutussäännösten tarkkarajaisuuteen ja täsmällisyyteen on kiinnitetty huomiota perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä (ks. esim. PeVL 38/2013 vp ja PeVL 11/2014 vp).

Lakiehdotukseen sisältyvät asetuksenantovaltuudet eivät kohdistu yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin eivätkä muutoinkaan lain alaan kuuluviin asioihin. Esitetyissä valtuutussäännöksissä on kyse esimerkiksi sellaisista käytännön järjestelyistä ja teknisluonteisista yksityiskohdista, joista säättäminen voidaan perustuslain 80 §:n estämättä osoittaa asetuksenantajan tehtäväksi (ks. PeVL 18/2005 vp).

Perustuslain 81 §:n 2 momentissa säädetään valtion viranomaisten toiminnastaan perimistä maksuista. Sen mukaan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista on säädettävä lailla. Lailla tulee säätää yleisesti siitä, millaisista virkatoimista, palveluista ja tavaroista maksuja voidaan periä tai millaiset suoritteet ovat kokonaan maksuttomia. Samoin lailla on säädettävä maksujen suuruuden määrittämisessä noudatettavista periaatteista, kuten omakustannusarvon tai liiketaloudellisten perusteiden noudattamisesta. Säännös koskee kaikkia valtion virastoja ja laitoksia. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa maksuasetuksen antamisen valtuutuksiin (ks. PeVL 20/2007 vp).

Yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 11 §:ssä säädetään yleisten kielitutkintojen tutkintomaksusta, joka suoritetaan nykyään kielitutkinnon järjestäjälle. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksupestelaisissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään. Esityksen mukaan lain 11 §:ää muutettaisiin siten, että tutkintomaksu suoritettaisiin Opetushallitukselle, mikä lisäisi kielitutkintojärjestelmän rahoittamisen selkeyttä ja läpinäkyvyyttä. Lisäksi pykälässä säädettäisiin tutkintomaksun palauttamisesta. Säännös olisi tärkeä tutkintomaksujen yhtenäisten palautuskäytäntöjen sekä tutkinnon suorittajan oikeusturvan takaamiseksi.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä, minkä vuoksi toimikunnan yleisistä perusteista on säädettävä lailla (ks. esim. PeVL 12/2004). Esitykseen sisältyy asiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaava säännös tutkintotoimikunnan tehtävistä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on korostanut, että uskottaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle tulee säännösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa (PeVL 5/2014 vp, PeVM 10/1998 vp). Tämä edellyttää pääsääntöisesti, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 53/2014 vp, PeVL 5/2014 vp, PeVL 11/2006 vp, PeVL 33/2004 vp, PeVL 46/2002 vp). Viittausta hallinnon yleislakeihin ei enää nykyisin ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä

sisällyttää lakiin, koska hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai liikelaitosten kielellisiä palveluita ja yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 27/2014 vp, PeVL 5/2014 vp, s. 4, PeVL 23/2013 vp, PeVL 10/2013 vp, PeVL 37/2010 vp, PeVL 13/2010 vp, PeVL 42/2005 vp). Tässä laissa tarkoitettut arvioijat hoitavat julkisia hallintotehtäviä, minkä vuoksi niihin sovellettaisiin hallinnon yleislakeja ilman erillistä viittausta. Hallinnon yleislakeja sovellettaisiin myös tutkinnon järjestäjiin, sillä ne valvovat tutkintotilaisuutta ja ilmoittavat Opetushallitukselle tutkintotilaisuudessa tapahtuneesta järjestyksen rikkomisesta tai vilpistä seuraamuksien määräämiseksi. Arvioijille tai tutkinnon järjestäjille ei annettaisi merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä.

Esityksen mukaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 5 §:n 2 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan tutkinnon järjestäjään sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, kun se käsittelee yleisten kielitutkintojen testimateriaalia. Tällä pyritään varmistamaan, että tutkinnon järjestäjät huomioisivat testimateriaalin käsittelyssä julkisuuslain salassapitoa koskevat säännökset.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) 2 §:n suomenkielinen sanamuoto, 3 §, 4 §:n 1 momentti, 5 §, 7 §:n 2 momentti, 9, 11 ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 4 §:n 1 momentti laissa 543/2017, sekä
lisätään lakiin uusi 3 a ja 6 a § seuraavasti:

2 §

Tutkintojen hallinto

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittämisestä ja valvonnasta vastaa Opetushallitus. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa.

3 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Opetushallituksen yhteydessä on yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka Opetushallitus asettaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Tutkintotoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Kullakin jäsenellä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta on henkilökohtainen varajäsen. Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, Opetushallitus nimittää hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Tutkintotoimikunnan jäsenten tulee edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testauksen ja työmarkkinoilla tarvittavan kielitaidon asiantuntemusta.

Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkiot.

Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

3 a §

Tutkintotoimikunnan tehtävät

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on sen lisäksi, mitä 13 §:n 3 momentissa säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja yhteiskunnan tai kielitutkinnon suorittajan kannalta merkittäviä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Tutkintotoimikunnan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä:

- 1) korkeakoulujen sekä valtion virastojen ja laitosten kanssa;
 - 2) sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on:
 - a) perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa;
 - b) lukiolaissa (714/2018) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa;
 - c) ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa; tai
 - d) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa;
 - 3) perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän kanssa;
 - 4) muiden kuin 1—3 kohdassa tarkoitettujen rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.
-

5 §

Tutkinnon järjestäjän tehtävät

Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on:

- 1) järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti;
- 2) tiedottaa tutkinnoista;
- 3) vastata tutkintotilaisuuksien valvonnasta;
- 4) ilmoittaa Opetushallitukselle viipymättä 6 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tilanteista seuraamuksien määräämiseksi;
- 5) toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi; sekä
- 6) toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämisestä.

Tutkinnon järjestäjään sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), kun se käsittelee yleisten kielitutkintojen testimateriaalia.

Tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

6 a §

Seuraamus järjestyksen rikkomisesta ja vilpillisestä menettelystä

Tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus katsotaan hylätyksi, jos hän syyllistyy järjestyksen rikkomiseen tutkintotilaisuudessa eikä tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta huolimatta lopeta menettelyä.

Jos tutkinnon suorittaja syyllistyy vilpilliseen menettelyyn, siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen tutkintotilaisuudessa, hänen tutkintosuorituksensa katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi tutkintopäivästä. Jos tutkinnon suorittaja on ehtinyt ilmoittautua suorittamaan tutkintoa uudelleen, Opetushallitus voi peruuttaa osallistumisen.

Päätöksen 1 ja 2 momentissa tarkoitetussa asiassa tekee Opetushallitus. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

7 §

Arvioijat

Arvioijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

9 §

Tutkintotodistus

Tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnosta, johon hän on osallistunut.

11 §

Tutkintomaksu

Opetushallitus perii tutkintoon ilmoittautuneelta tutkintomaksun. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

Tutkintomaksu palautetaan tutkintoon ilmoittautuneelle, jos hän on estynyt osallistumasta tutkintoon sairauden tai muun siihen rinnastettavan erityisen painavan syyn vuoksi eikä voi osallistua seuraavaan järjestettävään tutkintoon. Maksua ei palauteta, jos esteestä ei ole ilmoitettu tutkinnon järjestäjälle ennen tutkintotilaisuutta. Hakemus maksun palauttamisesta tulee tehdä Opetushallitukselle kahden viikon kuluessa tutkintopäivästä.

13 §

Muutoksenhaku

Edellä 7 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua hakemusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen saa vaatia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalta oikaisua. Oikaisuvaatimus on toimitettava tutkintotoimikunnalle 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Muutoin oikaisuvaatimusmenettelyssä sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Tässä momentissa tarkoitusta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta jatkaa toimintaansa toimikautensa loppuun.

Helsingissä 20.10.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Opetusministeri Li Andersson

Laki

yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) 2 §:n suomenkielinen sanamuoto, 3 §, 4 §:n 1 momentti, 5 §, 7 §:n 2 momentti, 9, 11 ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 4 §:n 1 momentti laissa 543/2017, sekä
lisätään lakiin uusi 3 a ja 6 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tutkintojen hallinto

Tutkintojen hallinto

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittamisestä ja valvonnasta vastaa opetushallitus. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa.

Yleisestä kielitutkintojärjestelmästä, sen kehittamisestä ja valvonnasta vastaa *Opetushallitus*. Opetushallitus voi tehdä yleisten kielitutkintojen laatimiseen ja arviointiin liittyviä sopimuksia korkeakoulujen kanssa.

3 §

3 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta

Opetushallituksen yhteydessä on yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka Opetushallitus asettaa viideksi vuodeksi kerrallaan.

Opetushallituksen yhteydessä on yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta, jonka Opetushallitus asettaa *enintään kolmeksi* vuodeksi kerrallaan.

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on sen lisäksi, mitä 13 §:n 2 momentissa säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja tärkeitä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Näistä tehtävistä voidaan antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tutkintotoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Kullakin jäsenellä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta on henkilökohtainen varajäsen. Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, Opetushallitus nimittää hänen tilalleen uuden jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkioista.

Tutkintotoimikunnan jäsenten tulee edustaa ainakin kielen opetuksen, kielitaidon testausten ja työmarkkinoilla tarvittavan kielitaidon asiantuntemusta.

Tutkintotoimikunnan jäsenet toimivat virkavastuulla. Tutkintotoimikunnan jäsenen esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 27—29 §:ssä säädetään.

Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkiot.

Tutkintotoimikunnan kokoonpanosta ja asioiden käsittelystä tutkintotoimikunnassa *annetaan tarkemmat säännökset* valtioneuvoston asetuksella.

3 a §

Tutkintotoimikunnan tehtävät

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on sen lisäksi, mitä 13 §:n 3 momentissa säädetään, käsitellä yleisten kielitutkintojen kehittämiseen liittyviä periaatteellisia ja yhteiskunnan tai kielitutkinnon suorittajan kannalta merkittäviä asioita sekä tehdä aloitteita kielitutkintojen kehittämiseksi. Tutkintotoimikunnan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä korkeakoulujen, valtion virastojen ja laitosten ja sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on joko perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa, ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa taikka vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa tai perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän *sekä tarvittaessa* muiden sellaisten rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

4 §

Tutkintojen järjestäminen

Opetushallitus sopii yleisten kielitutkintojen järjestämisestä enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan. Sopimuksia voidaan tehdä:

1) korkeakoulujen *sekä* valtion virastojen ja laitosten kanssa;

2) sellaisten koulutuksen järjestäjien tai oppilaitosten ylläpitäjien kanssa, joilla on:

a) perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettu opetuksen järjestämislupa;

b) lukiolaissa (714/2018) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa;

c) ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa; *tai*

d) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettu oppilaitoksen ylläpitämislupa;

3) perusopetuksen järjestäjänä olevan kunnan tai kuntayhtymän kanssa;

4) muiden *kuin 1—3 kohdassa tarkoitettujen* rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus.

5 §

Tutkinnon järjestäjän tehtävät

Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on:

- 1) järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti;
- 2) tiedottaa tutkinnoista *niin, että tutkintoihin osallistuminen on tasapuolisesti mahdollista kaikille kansalaisryhmille;*

- 3) toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi; sekä
- 4) toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämisestä.

Tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voidaan sääntää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Tutkinnon järjestäjän tehtävät

Tutkinnon järjestäjän tehtävänä on:

- 1) järjestää tutkinnot sopimusehtojen mukaisesti;
- 2) tiedottaa tutkinnoista;
- 3) *vastata tutkintotilaisuuksien valvonnasta;*
- 4) *ilmoittaa Opetushallitukselle viipymättä 6 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tilanteista seuraamuksien määrittämiseksi;*
- 5) toimittaa tutkintosuoritukset arvioitaviksi; sekä
- 6) toimittaa opetustoimen viranomaisille niiden tarvitsemat tiedot tutkintojen järjestämisestä.

Tutkinnon järjestäjään sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), kun se käsittelee yleisten kielitutkintojen testimateriaalia.

Tutkinnon järjestäjien tehtävistä ja niitä koskevien sopimusten sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

6 a §

Seuraamus järjestyksen rikkomisesta ja vilpillisestä menettelystä

Tutkinnon suorittajan tutkintosuoritus katsotaan hylätyksi, jos hän syyllistyy järjestyksen rikkomiseen tutkintotilaisuudessa eikä tutkintotilaisuuden valvojan kehotuksesta huolimatta lopeta menettelyä.

Jos tutkinnon suorittaja syyllistyy vilpilliseen menettelyyn, siinä avustamiseen tai vilpin yritykseen tutkintotilaisuudessa, hänen tutkintosuorituksensa katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua kyseisen kielen tutkintoon kuuden kuukauden ajaksi tutkintopäivästä. Jos tutkinnon suorittaja on ehtinyt ilmoittautua suorittamaan tutkintoa uudelleen, Opetushallitus voi peruuttaa osallistumisen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Päätöksen 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa asiassa tekee Opetushallitus. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

7 §

Arvioijat

7 §

Arvioijat

Arvioijat toimivat virkavastuulla. Arvioijan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27—29 §:ssä säädetään.

Arvioijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

9 §

Tutkintotodistus

Tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnosta, johon hän on osallistunut. *Todistuksen allekirjoittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.*

9 §

Tutkintotodistus

Tutkintoon osallistuja saa todistuksen, joka sisältää arvioinnin sen tasoisesta tutkinnosta, johon hän on osallistunut.

11 §

Tutkintomaksu

Yleisen kielitutkinnon järjestäjä perii tutkintoon osallistuvalla tutkintomaksun. *Tutkintomaksujen määräytymisen pohjana käytetään tutkintotilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia.* Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään *opetusministeriön* asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

11 §

Tutkintomaksu

Opetushallitus perii tutkintoon ilmoittautuneelta tutkintomaksun. Tutkintomaksun määrästä eri taitotasoilla säädetään *opetus- ja kulttuuriministeriön* asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

Tutkintomaksu palautetaan tutkintoon ilmoittautuneelle, jos hän on estynyt osallistumasta tutkintoon sairauden tai muun siihen rinnastettavan erityisen painavan syyn vuoksi eikä voi osallistua seuraavaan järjestettävään tutkintoon. Maksua ei palauteta, jos esteestä ei ole ilmoitettu tutkinnon järjestäjälle ennen tutkintotilaisuutta. Hakemus maksun palauttamisesta tulee tehdä Opetushallitukselle kahden viikon kuluessa tutkintopäivästä.

13 §

Muutoksenhaku

Opetushallituksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tutkintosuorituksen arviointiin tyytymättömän voi kuitenkin vaatia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalta kirjallisesti tarkistusarviointia 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa.

Tarkistusarviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

13 §

Muutoksenhaku

Edellä 7 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua hakemusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tutkintosuorituksen arviointia koskevaan päätökseen saa vaatia yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnalta oikaisua. Oikaisuvaatimus on toimitettava tutkintotoimikunnalle 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnon suorittajalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. *Muutoin oikaisuvaatimusmenettelyssä sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Tässä momentissa tarkoitettua oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa asetettu yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunta jatkaa toimintaansa toimikautensa loppuun.

Valtioneuvoston asetus

yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä kielitutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (1163/2004) 1 §:n otsikko ja 1 §, 2 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto ja 3 momentti sekä 6 § seuraavasti:

1 §

Yleisten kielitutkintojen tutkintotoimikunnan kokoonpano

Tutkintotoimikunta voi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita.

Tutkintotoimikunta voi asettaa jaostoja yleisistä kielitutkinnoista annetun lain 13 §:n 3 momentissa tarkoitettuja oikaisuvaatimuksia koskevien päätösten valmistelua varten, kielikohtaisten kysymysten valmistelua varten ja tarvittaessa muita asioita varten. Jaostoon nimitetään puheenjohtaja ja enintään neljä muuta jäsentä. Jaostojen jäsenet voivat olla tutkintotoimikuntaan kuulumattomia.

Tutkintotoimikunnan ja sen jaostojen sihteeri- ja toimistotehtävät hoidetaan Opetushallituksessa virkatyönä.

2 §

Tutkintotoimikunnan tehtävät

Tutkintotoimikunnan tehtävänä on:

- 1) tehdä aloitteita tutkintojärjestelmän kehittämiseksi;
 - 2) käsitellä valmistavasti yleisten kielitutkintojen perusteet;
 - 3) käsitellä asiat, jotka koskevat uusien kielten liittämistä järjestelmään tai siitä poistamista;
- ja
- 4) käsitellä asiat, jotka liittyvät tutkinnoissa käytettäviin testeihin.

Tutkintotoimikunnan puheenjohtaja allekirjoittaa tutkintotodistukset.

Tutkintotoimikunta laatii vuosittain työsuunnitelman ja toimintakertomuksen ja toimittaa ne Opetushallitukselle.

6 §

Sopimus tutkinnon järjestämisestä

Tutkinnon järjestämistä koskevasta sopimuksesta tulee käydä ilmi ainakin seuraavat asiat:

- 1) kielet, joissa tutkintoja järjestetään;
- 2) tutkintotasot, joilla tutkintoja järjestetään;
- 3) tutkintojen järjestämispaikkakunnat;
- 4) tutkintojen järjestämiseen liittyvä yhteistyö muiden järjestäjien kanssa;
- 5) aika, jonka kuluessa tutkintosuoritukset on toimitettava arviointiin;
- 6) tutkintoihin liittyvän tiedotuksen ja neuvonnan järjestäminen;
- 7) testimateriaalin käsittelystä huolehtiminen;
- 8) tutkintotilaisuuden valvonnasta huolehtiminen sekä

9) velvollisuus ilmoittaa Opetushallitukselle vilpillisestä menettelystä ja järjestyksen rikkomisesta tutkintotilaisuudessa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .